

נשים ותפילין – Women and Tefillin

Rabbi Aryeh Lebowitz

בברכות דף כ.

נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע ומן התפילין וחייבין בתפילה ובמזוזה ובברכת המזון... ומן התפילין, פשיטא! מהו דתימא הואיל ואיתקש למזוזה קמשמע לן? ע"כ.

עירובין דף צו.

מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים. ואשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מיחו בה חכמים

ירושלמי (ברכות פ"ב ה"ג)

נשים שאין חייבות בתלמוד תורה אינן חייבין בתפילין, התיבון הרי מיכל בת כושי הייתה לובשת תפילין ואשתו של יונה הייתה עולה לרגלים ולא מיחו בידיה חכמים, רבי חזקיה בשם רבי אבהו אשתו של יונה הושבה, מיכל בת כושי מיחו בידיה חכמים

פירוש מבעל ספר חרדים (ירושלמי, שם)

התיבון. היכי תני אין חייבות דמשמע דאם רצו עושות, מי לא תנא מיכל בת שאול וכו' וכל היכא דתנא ולא מיחו איסורא איכא כהנהו ג'. דברים דסוף פ"ד דפסחים דלא מיחו חכמים באנשי יריחו, ופירשו המפרשים דאיסורא איכא, ורבי חזקיה בשם רבי אבהו היה שונה דמיחו. עכ"ד

הערוך השולחן (סי' לח סעי' ו)

כתב בביאור החילוק בין אנשים לנשים, ז"ל:

אך אנשים שמחויבים בהכרח שיזהרו בהם בשעת ק"ש ותפלה ולכן אין מניחין כל היום כמ"ש בס"י הקודם, וא"כ נשים שפטורות למה יכניסו עצמן בחשש גדול כזה, ואצלן בשעת ק"ש ותפלה כלאנשים כל היום, לפיכך אין מניחין אותן להניח תפילין ואף על גב דתניא בעירובין [צ"ו]. דמיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים, אין למידין מזה דמסתמא ידעו שהיא צדקת גמורה וידעה להזהר, וכן עבדים כה"ג [עמג"א סק"ג וב"י ולפמ"ש א"ש], עכ"ל.

תהלה לדוד (סי' לח ס"ק א) שכתב וז"ל

וכיון דנשים חייבות בתפלה ע"כ דיכולין ליזהר בשעת התפלה מהפחה, וגם להסח הדעת אין לחוש בשעת התפלה דמטעם זה א"צ למשמש בהם בשעת התפלה כמ"ש המג"א בס"י מד ס"ק ב, וא"כ יש לעיין אי צריך למחות בנשים כשרוצין להניח בשעת התפלה דאפשר דהא שכתב רמ"א ז"ל ס"ג דמוחין בידם היינו כשרוצין להניח כל היום, ועיין א"א ס"ק ג'. עכ"ל.

שלטי הגבורים (ראש השנה ט: מדפי הרי"ף אות ג')

וכן אסור לנשים להניח תפילין אפילו בלא ברכה, מפני שנראה כדרך החיצונים שעוברים על דברי חכמים ואינן רוצים לדרוש המקראות כמותן

גליוני הש"ס לרב יוסף ענגיל (ערובין צו.) בשם הספר גור אריה

ועיין ס' חידושי גור אריה כאן כתב דכיון דכתיב בתפילין כי שם ה' נקרא עליך, אין ראוי שיהיה נוטל השם להיות נקרא עליו אם אינו מחוייב בדבר, ועל זה נאמר לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, עכ"ל.

שו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' יא)

ומה"ט י"ל ג"כ הא דאיתא בש"ס גבי מיכל בת שאול שהניחה תפילין ולא מיחו בידה חכמים, ונדחקו רש"י ותוספ' שם דמהיכי תיתי למחות, ולפ"ז י"ל דהא קמ"ל דלא תימא שיש למחות בידה כיון שהיא עטופה כאבל לא תניח תפילין, ואף ע"ג דכל ימי אבילות חוץ מיום ראשון מניחין תפילין מ"מ מבעי ליתובי דעתו כדאית' בי"ד סי' שפ"ח גם בשעת הבכי לא יניח תפילין ונשים דבשעת התפילה דמעתה מצויה וגם אינה יודעת ליזהר ביתובי דעתה. עכ"ל

תרגום יונתן בן עוזיאל דברים כב:ה

לא יהיה כלי גבר על אשה – לא יהיה גולייך דציצית ותפילין דאינון תיקוני גבר, על אתתא

אגרות משה (או"ח ח"ד סי' מט)

גם על ציצית שייך לאשה שתצוה ללבוש בגד שיהיה בצורה אחרת מבגדי אנשים אבל יהיה בד' כנפות ולהטיל בו ציצית ולקיים מצוה זו

שו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סי' מט

ראשית צריך לדעת כי מעיקרי האמונה הטהורה שלנו שכל התורה בין שבכתב בין שבעל פה ניתנה מהקב"ה בעצמו בהר סיני ע"י משה רבנו ע"ה ואי אפשר לשנות אפילו קוץ אחד לא להקל ולא להחמיר. אך נצטוינו שכשיש צורך לסיג ולגדר היה חיוב על הסנהדרין וחכמי התורה לתקן איזה תקנות לאסור איזה דברים וכן לחייב איזה דברים אך בהודעה מרבנן שהוא לתקנה ולסיג, ומזמן שנתפזרו בכל הארצות לית לנו כח זה אלא שיש לחכמים לתקן כל מקום ומקום איזה תקנה רק למקומם ורק לזמן קצר. וממילא זה שהתורה פטרה ממ"ע שהזמן גרמא הוא מן התורה, וגם רבנן לא חייבום כי לא ראו בזה שום צורך לחייבן, ואדרבה משמע שהצורך הוא לפוטרו דוקא מהטעמים שפטרן תורה, ולבד טעמי התורה שלא ידוע לסתם אינשי אף לא לת"ח גדולים, ואנו מחוייבין להאמין שאיכא טעמים גדולים לקב"ה נותן התורה, איכא גם טעמים גלויים לכל, כי סתם נשים בעולם אינם עשירות ועליהן מוטל גידול הילדים והילדות שהיא מלאכה היותר חשובה להשי"ת ולהתורה, וכן ברא השי"ת בטבע כל מין ומין דמבע"ח שהנקבות יגדלו את הולדות, ואף את מין האדם לא הוציא מן הכלל בזה שגם טבע הנשים מסוגל יותר לגידול הילדים שמצד זה הקל עליהן שלא לחייבן בלמוד התורה, ובמ"ע שהזמ"ג, שלכן אף אם ישתנה סדור החיים בעולם גם לכל הנשים ולעשירות בכל הזמנים, ואף כשאפשר למסור הגידול לאיזה אינשי ונשי כבמדינתנו לא נשתנה דין התורה ואף לא דין דרבנן, ולא תועיל שום מלחמה כי אין שום כח לשנות אפילו בהסכם כל העולם כולו שום דבר, והנשים שמתעקשות ורוצות ללחום ולשנות הן בחשיבות כופרות בתורה, עיין ברמב"ם פ"ג מתשובה ה"ח דשלשה הן הנקראין כופרין בתורה האומר אף על תיבה אחת שמשה אמרו מפי עצמו, והכופר בפירושה שהוא תורה שבעל פה, והאומר שהחלף דבר אחד כל אחד משלשה אלו כופר בתורה ודינם שאין להם חלק לעוה"ב, ואף שלשון הרמב"ם הוא האומר שהבורא החליף מצוה זו, פשוט שהוא לרבותא דאף דאומר שהבורא החליף מצוה זו וכ"ש כשאומר שהרשות ביד האינשי להחליף, שג"כ הרי אומר בזה שאין התורה נצחית וכל הטעם הוא שהרי מכחיש כמה כתובים המורים שהתורה נצחית כדכתב הכ"מ, עכ"ל.